

REFERENCES

1. Granitskaia, A.S. (1991). *Nauchitsia dumat i deistvovat: Adaptivnaia sistema obucheniia v shkole: kniga dlia uchitelia* [Study How to Think and Act: Adaptational Training System in the Secondary School: Teachers'Book]. Moscow.
2. Diachenko, V.K. (1989). *Organizatsionnaia struktura uchebnogo protsessa i yeie razvitiie* [Organizational Structure of Studying Process and its Development]. Moscow.
3. Talyzina, N.F. (1975). *Upravleniie protsessom usvoeniia znanii* [Managing the Process of Knowledge Perception]. Moscow.
4. Unt, I.E. (1990). *Individualizatsiia i differentsiatsiia obucheniia* [Individualization and Differentiation of Education]. Moscow.
5. Shadrikov, V.D. (2014). *Mysl i poznaniiie* [Thought and cognition]. Moscow.
6. Geraklit Efesskii. (1910). *Fragmenty* [Text] [Abstracts [Text]]. Moscow.
7. Platon (1899). *Tvoreniia Platona* [Text] / *Sbornik nauchnyh trudov* [Works by Plato [Text] Moscow.
8. Gott, V.S. (1988). *Filosofskie voprosy sovremennoi fiziki : ucheb. posobie dlja vuzov* [Philosophical Issues of Modern Physics: a textbook for higher educational establishments]. Moscow.
9. Aristotel. (1975, 1983). *Sochinenija* [Text] : v 4 t. [The Works [Text] : in 4 volumes.]. Moscow.
10. *Istorija mehaniki s konca XVIII veka do serediny XX veka.* (1972) [The History of Mechanics beginning from the end of XVIII century to the middle of XX century] Moscow.

11. Sadovyi, M. I., Tryfonova, O. M. (2013) *Istoriya fizyky z pershykh etapiv stanovlennya do pochatku XXI stolittya* [History of physics from the first stages of formation to the beginning of the XXI century]. Kirovohrad.
12. Veselovskii, I.N. (1974). *Ocherki po istorii teoreticheskoy mehaniki* [Essays on the History of Theoretical Mechanics]. Moscow.
13. Bogoljubov, A.N., Shtokalo, I.Z., Cygankova, Je.G. I dr. (1987). *Istorija mehaniki v Rossii* [The History of Mechanics in Russia]. Kyiv.
14. Dekart Rene. [1989]. *Sochinenija* [Text] [The Works [Text]]. Moscow.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

КОРОЛЬОВ Сергій Васильович – старший викладач кафедри авіаційної техніки Львівської академії Національного авіаційного університету

Наукові інтереси: пошук шляхів і способів оптимізації методики викладання дисциплін технічного профілю в авіаційних навчальних закладах.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

KOROLOV Serhii Vasylovych – senior lecture of aviation technical devices department, Flight Academy of National Aviation University.

Circle of research interests: finding the methods improvement teaching of theoretical mechanic.

Стаття надійшла до редакції 12.11.2019 р.

УДК 37.015.31:7

DOI: 10.36550/2415-7988-2019-1-183-219-224

КРАМАРЕНКО Наталія Миколаївна –

пошукувач кафедри теорії і методики технологічної підготовки, охорони праці та безпеки життєдіяльності Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-6233-3834>
e-mail: kramarenko.natali1996@gmail.com

ФОРМУВАННЯ ЕСТЕТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТАРШОКЛАСНИКІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ З ТРУДОВОГО НАВЧАННЯ І ТЕХНОЛОГІЙ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Згідно Закону України «Про освіту» метою освіти є всебічний розвиток людини, а саме її інтелектуальний, духовний, фізичний і культурний розвиток як особистості. Невід’ємною складовою культури особистості, як вказують автори педагогічних досліджень [5; 18; 19; 22] є її естетичний розвиток.

У старшій школі під час навчання технології [15] поряд з іншими передбачено і формування в учнів такої ключової компетентності як усвідомлення та вираження культури. На наш погляд, найбільш повно це може реалізуватись у процесі засвоєння матеріалу з навчального модуля «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва». Саме тут учні, при знайомленні з техніками декоративно-ужиткового мистецтва, опановуючи виготовлення виробів, мають можливість реалізувати власне самовираження через цінності та трудові традиції свого народу, як відображення спадщини української культури, і таким чином,

формуватись як естетично розвинута особистість.

Виходячи з аналізу праць дослідників О. Березюк, Г. Гегеля, Н. Колесник, В. Сухомлинського [11], щодо формування естетичної компетентності та власного досвіду ми вважаємо за доцільне приділити особливу увагу дослідженню саме цієї компетентності під час навчання традиційного та народного одягу. Актуальність вищезазначеного пов’язана з тим, що народні традиції найдовше і виразніше зберігаються в одязі того чи іншого етносу. Оскільки відомо [20]: традиційний костюм є продуктом багатовікового колективного досвіду народу і, як такий, включає верству різних історичних епох – як у своєму конкретному матеріальному виразі, так і в тих чисельних функціях, що нагромаджувалося протягом усього періоду його існування.

Мета статті – дослідити формування естетичної компетентності старшокласників під час вивчення українського народного костюма в його історичному аспекті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Роль традиційного костюма в народній обрядовості не достатньо повно розкрито у вітчизняній етнографії, хоча більшість дослідників зверталися до цього питання. Серед видань, про які варто згадати, праці В.Ю. Білецької, Ф.К. Вовка, Н.І. Гаген-Торн, Я.Ф. Головацького, Д.К. Зеленіна, Б.А. Куфтїна, В.С. Познанського, П.П. Чубинського [6–7] та ін. Так, відомий етнограф Д.К. Зеленін, класифікуючи те чи інше етнокультурне явище, розподіляв його за певними ознаками (на основі конкретного матеріалу) на групи типи, підтипи, види, намагався визначити сутність поширення кожного з них, співставивши його до національної, етнічної або локальної групи населення з їхньою історією, до певної місцевості, іншими явищами культурою, мовою та побутом. Таку аналогію вчений використовував у двох випадках, в першому учений простежував історію, того чи іншого явища з моменту його походження, а в другому вони цікавили його саме як джерело вивчення етнічної історії та етнокультурних зв'язків [6]. Взнявши за основу порівняльний етнографічний аналіз [7] одягу слов'ян в його історичному розвитку, на відміну від інших дослідників, які доводили, що український одяг підпорядковувався значним змінам під впливом як західних, так і східних сусідів, дійшовши висновку Д.Зеленін, що не можна розглядати будь-яку подібність форм як просте запозичення. «При запозиченні та перехрещенні різних культурних елементів, – писав він, – жоден народ не засвоює механічно чужого, а завжди творчо видозмінює, пристосовує та переробляє це чуже» [9]. В.А. Куфтін [13], аргументуючи необхідність порівняльного методу у вивченні традиційного вбрання як історичного джерела, підводить теоретичну базу під такого роду дослідження. Скажімо, під час аналізу костюма, як загальний образ, він робить спробу з'ясувати походження та складові елементи одягу певної етнографічної групи.

Перспективи розвитку компетентнісного підходу (культурний аспект) в сучасній українській освіті досліджували О.О. Безносюк, І.Д. Бех, Н.М. Бібік, Л.С. Ващенко, Е.Ф. Зеєр, В.І. Зимня, І.А. Зязюн, О.М. Коберник, Н.Г. Ничкало, О.В. Овчарук, О.І. Пошетун, Ю.Г. Татур, А.В. Хуторський та інші. Так, І.Д. Бех вважає за потрібне враховувати базові риси вихованця, в контексті формування його особистісної цінності, до яких відносить: колективізм, працелюбність, допитливість, організованість, здатність бачити в довкіллі прекрасне тощо [3]. Дослідженням проблеми реалізації компетентнісного підходу в освітньому процесі з трудового навчання займалися О.В. Абрамова, О.В. Єжова, О.М. Коберник, В.М. Корець, Н.В. Манойленко, М.І. Садовий, О.М. Трифонова [1; 12; 14; 21] та ін. Акцентували увагу на вивченні історії українського костюма у теорії та методиці навчання «Технологій»: О.В. Абрамова [1] (теоретичні й практичні питання сучасності моди, проектування костюма в ансамблі

й у колекції, освоєння законів і правил спеціальної композиції костюма); Н.В. Манойленко [14] (історичний аспект походження сучасних моделей одягу); О.В. Єжова та О.В. Абрамова (технологія оброблення швейних виробів) [12] і т.п.

Не дивлячись на широкий спектр досліджень з розглядуваного напрямку, належної уваги формуванню в учнів старшої школи естетичної компетентності при навчанні українського костюма, зокрема історії його розвитку, на уроках технологій приділено не було.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Державний стандарт базової і повної загальної середньої освіти розглядає міжпредметну естетичну компетентність як здатність виявляти естетичне ставлення до світу в різних сферах діяльності людини, оцінювати предмети й явища, їх взаємодію, що формується під час опанування різних видів мистецтва.

Науковці [2–10] під естетичною компетентністю розуміють здатність орієнтуватися в різних сферах життєдіяльності, що формується під час опанування різних видів мистецтва. естетичний, стратегічний, інформаційний, особистісний, самоосвітній, а також культуру читання й культуру естетичного сприйняття дійсності, формувати соціальну активність на основі особистісних якості та соціальних умінь особистості. Саме компетентнісний підхід розглядається як один із важливих концептуальних принципів, який визначає сучасну методологію оновлення змісту освіти.

Виходячи з означень естетичної компетентності ми вважаємо за доцільне на уроках технологій акцентувати увагу на її формуванні через вивчення навчальних модулів «Техніки декоративно-ужиткового мистецтва», «Дизайн сучасного одягу». При цьому пропонується приділити увагу розгляду історії українського костюма.

Традиційний костюм – не тільки одна з найважливіших складових частин матеріальної культури народу, що тісно пов'язана з його економічним та соціальним життям, але й оволодіння духовних традицій й світогляду. Костюм персоналізує естетичні ідеали, смаки, погляди, творчі тенденції народу, відтворює етнічний характер та особливості психології, рівень духовних потреб [17].

Залежно від схожості природно-географічних умов, спостерігається схожість костюмів різних народів, шляхом соціально-економічного та історичного розвитку, характеру виробничої діяльності, від етнічної та антропологічної спорідненості та етнокультурних взаємозв'язків спостерігається і ступінь близькості. Саме такі риси які виявилися на даному етапі розвитку етносу, є стійкішими ніж більш пізні впливи. Внаслідок цього, ознаки етнокультурної спорідненості та етнічної специфіки в костюмі різних народів є важливим осередком пізнання етнічної історії від найдавніших часів до наших днів [9].

Таке значення традиційного костюма підкреслювалося багатьма дослідниками [4–8]. Учням варто наголосити, що до вбрання спершу підходили переважно як до явища культури, яке розвивалося за своїми законами, обмежуючись констатацією самого зразка одягу, характеристикою його крою. Погляд на традиційний костюм як на предмет етнографічного вивчення у свою чергу викликав історико-культурну спрямованість відомих методик активізації творчої діяльності (синектика, методика групової роботи, дискусії, «кейс») [13].

Костюм став сприйматися як явище, котре має певні якісно-розпізнавальні ознаки національного чи народного духу (рис. 1). Проте лише деякі дослідники [17;20] переконливо доводили, що традиційний костюм є важливим продуктом культури конкретного народу, і вивчення цього явища проливає світло його історичний розвиток, на питання генезису даного етносу, наочно розкриває етнокультурні взаємовпливи і взаємозв'язки.

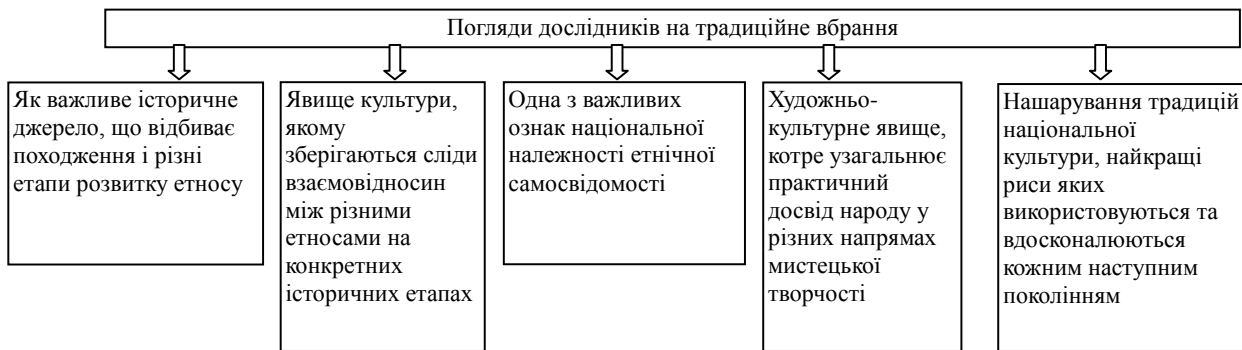

Рис. 1. Схема різних поглядів дослідників на традиційне вбрання

На початку розгляду матеріалу про український костюм учням варто запропонувати виконати невеликі індивідуальні проекти, щодо становлення та розвитку українського костюма, поглядів окремих вчених на його генезис тощо. Результати досліджень учні можуть подати у вигляді реферату, презентації, схеми наприклад, (рис. 1) тощо. Під час висвітлення навчального матеріалу з обраної теми увагу учнів слід акцентувати на тому, що розвиток українського костюму на своїх етапах відтворювався в тісному зв'язку з іншими культурами. Традиційне вбрання розкриває фундаментального коріння історії українського народу, пов'язане з ранньослов'янським періодом, а особливо з найдорожчих досягненнями культури Київської Русі.

Під час вивчення історії костюма також звертається увага на те, що на костюмі українців суттєво позначилась етнічна історія народу: поступове заселення українських земель, яке супроводжувалося змішуванням культур різних районів проживання, їхнім плином, контактами зі сусідніми та віддаленими народами, слов'янськими та неслов'янськими. Так у процесі історичного розвитку українських земель окреслювалися місцеві особливості національної культури, що знайшло свій вираз і в одязі.

Необхідно зупинитись та виділити час на ознайомлення з характерними особливостями періоду XVI – XVIII ст., де одяг (костюм) визначав приналежність до різних соціальних верств населення України – міщанства, духовенства селянства, козацтва, тощо. Стильові ознаки перебуваючих на той час західноєвропейських

художніх течій – ренесансу, а з часом – бароко – пронизуючи в художню культуру України, накопичуючи самотутньої місцевої інтерпретації. Отже, завдяки збереженим давнім традиціям український костюм постійно розвивався й трансформувався. А в убранні кінця XIX – початку XX ст., вже проглядається наявність культурних цінностей різних епох. Крім того, деякі елементи традиційного костюма, які дійшли до наших часів: характер орнаменту, колорит, окремі деталі тощо, несуть відбитки найдавніших цивілізацій [2].

Формуванню естетичної компетентності, на наш погляд, може сприяти опанування модуля «Дизайн сучасного одягу», де розглядаються функціональність і виразність українського костюма, яка відтворювалася завдяки застосуванню різноманітних матеріалів, едність конструктивних, технологічних і художніх прийомів, багатство видів, техніки і композицій прикрас та оздоблень, простоті й відпрацьованості конструкцій та форм. Невід'ємним показником українського традиційного костюма є комплексність, основними складовими якого були поясний (стегновий), нагрудний і верхній одяг, натільний, головні убори, пояси, знімні прикраси, взуття. Кожний із перелічених компонентів виконує своє призначення, відрізняючись матеріалом, орнаментально-колеристичним вирішенням, оздобленням, конструкцією, а також способом носіння та з'єднання одного з іншим. В цілому, традиційний костюм українців можна назвати цілою скарбницею духовної культури народу, що відповідними їй специфічними способами відображає його національний характер [10; 16].

Під час опрацювання модуля «Техніки

декоративно-ужиткового мистецтва» одним із головних питань у вивченні одягу як явища історичного його походження є цілий ряд концепцій, що базуються на ідеях виникнення одягу з прикрас, пов'язаної з мотивами моралі, культу, магії, тощо. Ці погляди звертають увагу на вирішальній ролі захисних функцій, невід'ємних від природно-географічного середовища, культурно-господарської та суспільної діяльності людини. Будучи в постійному розвитку, одяг реконструює зміни соціально-економічних умов життя народу, в тому числі характер трудової діяльності та рівень технічного прогресу, що безпосередньо враховується при його дослідженні. Разом із тим він є віддзеркаленням психічного складу народу, його національних рис, які виявляються в художньо-естетичних ознаках одягу. Естетична компетентність учня та його розвинуті творчі здібності виявляються у ставленні до праці і навчання, до людей, навколишнього світу, а також в умінні організувати свій побут, вибудовувати сімейні стосунки тощо. Від рівня загальної естетичної культури залежить й те, як людина орієнтується у проблемах (життєвих, наукових, комунікативних і т. ін.), шукає оптимальні рішення. Отже, опанування цього модуля має містити і аналіз художніх прийомів та взагалі вивчення художньої творчості народу. При виборі тих чи інших аспектів дослідження одягу варто зберігати й хронологічний підхід, застосовуючи для цього, за необхідності, писемні джерела, археологічні, тощо [2].

В основу сучасного дослідження народного костюма покладено аналіз ряду етнографічних ознак, які тим самим допомагають виділити певні види, типи, й форми одягу та дати їм якомога докладніше історико – культурне пояснення. Одночасно ці ознаки розкривають раціональні напрями використання найяскравіших традицій у сучасному моделюванні одягу. До них насамперед належать: колористика, крій, матеріал оздоблення, техніка виконання, а способи носіння, поєднання складників у комплекси та ін. [16, 17].

Суттєвою етнографічною ознакою традиційного вбрання, що підкреслює своєрідність його локальних варіантів, є технологічні прийоми які учні засвоїли під час пошиття одягу, техніка виконання швів, обробка різних деталей, майстерне оздоблення подолу тощо. Великий спектр цих прийомів, велика майстерність виконання, їхня доцільність, роблять дану етнографічну властивість важливою для сучасного використання. Належна увага приділяється й вивченню характеру оздоблення традиційного вбрання. Адже матеріали для оздоблення, техніка виконання, розташування його види та композиційна побудова допомагають зрозуміти старшокласникам не лише рівень матеріальних та технічних можливостей суспільства, а й соціально обумовлений характер естетичних уподобань народу, його кмітливість, винахідливість, уміння поєднувати красу з доцільністю світогляду [12].

Отже, костюм – явище конкретно-історичне,

продукт розвитку даного етносу, нації, етнографічної або локальної групи. Він відбиває цей розвиток специфікою своїх функцій, матеріалу, крою, способів носіння, самобутністю колориту, орнаментики, різних доповнень, неповторністю загального силуету [1].

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Проведене дослідження показало, що еволюція українського костюма несе великий вплив, який в процесі творчої діяльності старшокласників спрямований на органічне поєднання естетичних знань та естетичної поведінки. В історії українського костюма, естетичне виховання розглядається не лише як процес набуття художніх знань і вмінь, а насамперед як особистісний розвиток через виявлення індивідуальних здібностей, формування культури почуттів, розвиток загальних та художніх здібностей, художньо-образного мислення, універсальних якостей творчої особистості, виховання естетичного ставлення до дійсності та мистецтва, світоглядних уявлень і ціннісних художніх орієнтирів.

В подальшому для розширення та систематизації знань даної проблематики нами вбачається перспективним дослідження впливу українських народних традицій на сучасні тенденції оздоблення та форми одягу.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Абрамова О. В. Композиція костюма: Практикум. Навч.-метод. посіб. Вид. 2-е / О.В. Абрамова – Кропивницький: ПП «ЦОП «Авангард», 2017. – 88 с.
2. Бойко В. М. Українські народні традиції в сучасному одязі / В.М. Бойко – Київ, 1970. – 137 с.
3. Бех І. Д. Виховання особистості: сходження до духовності / І.Д. Бех // Позакласний час – 2009. – № 19/20. – С. 51–66.
4. Волков Ф. К. Этнографические особенности украинского народа. Украинский народ в его прошлом и настоящем / Ф.К. Волков – Петроград: Тип. т-ва «Общественная Польза», 1916. – Т. 2. – С. 46–53.
5. Васілець О.К. Проблеми виховання і розвитку обдарованості особи у профільній школі / О.К. Васілець, М.І. Садовий, О.М. Трифонова // Педагогічні науки (ХДУ). – 2011. – Вип. 57. – С. 161–167.
6. Воропай О. М. Звичаї нашого народу: Етнографічний нарис / О.М. Воропай – Київ: Оберіг, 1991. – Т. 1, 2. – 234 с.
7. Вовк Ф. К. Студії з української етнографії та антропології / Ф.К. Вовк – Прага: Укр. громад. вид. фонд. 1927. – 354 с.
8. Гаген-Торн Т. И. К методике изучения одежды в этнографии СССР / Т.И. Гаген-Торн // Советская этнография. – 1944. – № 3. – С. 127–130.
9. Гуслистий К. Г. До питань утворення української нації / К.Г. Гуслистий – Київ, 1967. – 234 с.
10. Горобець В. М. Назви тканини та одягу в українських джерелах / В.М. Горобець // Народна творчість та етнографія – 1972. – № 4. – С. 53–59.
11. Естетичне виховання дітей та молоді: теорія, практика, перспективи розвитку: збірник наукових праць / За ред. О.А. Дубасенюк, Н.Г. Сидорчук. – Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. – 560 с.
12. Єжова О. В. Технологія оброблення швейних виробів: навч. посібн. / О.В. Єжова, О.В. Гур'янова –

Вид 2-ге. – Київ: Центр учбової літератури, 2017. – 256 с.

13. Куфтин Б. А. Материальная культура русской Мещеры. Монография. / Б.А. Куфтин – Москва: ГМЦПО, 1926. – Вип. 3. – 164 с.

14. Манойленко Н. В. Историчний аспект походження сучасних моделей одягу / Н.В. Манойленко, Ю. Юрченко // Технологічна та професійна освіта. – 2016. – Вип. 1. – С. 157–163.

15. Навчальна програма закладів загальної середньої освіти «Технології»10-11 класи. Рівень стандарту. – МОН України, 2017. – 29 с.

16. Попова Т. І. Формування компетентностей у майбутніх фахівців швейної галузі / Т.І. Попова// Наукові записки. Серія: Педагогічні науки – 2018. – Вип. 173. – С. 150–153.

17. Прилипка Я. П. Український народний одяг як джерело вивчення етнічної історії / Я.П. Прилипка // Народнатворчість та етнографія – 1971. – № 5. – С. 35–40.

18. Садовий М. І. Особливості трудового виховання і профорієнтації в умовах нової парадигми освіти / М.І. Садовий // Наукові записки. Серія: Педагогічні науки – 2014. – Вип. 125. – С. 32–37.

19. Садовий М. І. Трудове навчання і виховання учнів як основа профорієнтаційної роботи в умовах нового парадигми освіти / М.І. Садовий // Наукові записки. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти – 2015. – Вип. 7, Ч. 1. – С. 16–21.

20. Стельмах Г. Ю. Историко-этнографічна монографія. Т. 1: Народна культура і побут дожовтневого періоду. Ч. 2: Культура і побут українського селянства в дожовтневий період / Г.Ю. Стельмах / Ред. К.Г. Гуслистий – Київ: Вид-во АН Української РСР, 1960. 714 с.

21. Трифонова О. М. Формування інформаційно-цифрової компетентності учнів на уроках трудового навчання / О.М. Трифонова, А.І. Бурлака *Технологічна та професійна освіта*. Кропивницький, 2018. Вип. 4. С. 116–120.

22. Фіцула М.М. Педагогіка вищої школи: навч. Посібн / М.М. Фіцула – Київ: Академвидав, 2006. – 352 с.

REFERENCES

1. Abramova, O.V. (2017). *Kompozytsiya kostyuma: Praktikum*. [Costume Composition: Workshop]. Kropyvnytskyi.

2. Boyko, V.M.(1970), *Ukrayinski narodni tradytsiyi v suchasnomu odyazi* [Ukrainian folk traditions in modern clothing]. Kyiv.

3. Beh, I.D.(2009). *Vykhovannya osobystosti: skhodzhennya do dukhovnosti*. [Education of the Personality: Ascent to Spirituality].

4. Volkov, F.K.(1916). *Etnograficheskiye osobennosti ukraynskogo naroda*. [Ethnographic features of the Ukrainian people]. Petrograd

5. Vasilets, O.K., Sadovyi, M.I., Tryfonova, O. M. (2011). *Problemy vykhovannya i rozvytku obdarovanosti osoby u profilnii shkoli* [Problems of education and development of gifted person in a profile school]. Kherson.

6. Voropai, O.M. (1991). *Zvychayi nashoho narodu: Etnografichnyi narys*. [The customs of our people: An ethnographic sketch]. Kyiv.

7. Vovk, F.K. (1927). *Studiyi z ukrayinskoyi etnografiyi ta antropolohiyi*. [Studies in Ukrainian ethnography and anthropology]. Prague.

8. Gagen-Thorn, T.I. (1944). *K metodike izucheniya odezhdy v etnografii SSSR*. [On the methodology for the study of clothing in the ethnography of the USSR].

9. Huslystyy, K.H. (1967). *Do pytan utvorennya ukrayinskoyi natsiyi*. [On the formation of the Ukrainian nation]. Kyiv.

10. Horobets, V.M. (1972). *Nazvy tkanyny ta odyahu v ukrayinskykh dzherelakh* [Names of fabric and clothing in Ukrainian sources].

11. *Estetychne vykhovannya ditey ta molodi: teoriya, praktyka, perspektyvy rozvytku* (2012) [Aesthetic education of children and young people: theory, practice, development prospects]. Zhytomyr.

12. Ezhova, O.V. Guryanova, O.V. (2017). *Tekhnolohiya obroblennya shveynykh vyrobiv* [Sewing technology]. Kyiv.

13. Kuftin, B.A. (1926). *Materialnaya kultura russkoy Meshchery*. [The material culture of the Russian Meshchera]. Moscow.

14. Manoylenko, N.V., Yurchenko, Yu (2016). *Istorychnyy aspekt pokhodzhennya suchasnykh modeley odyahu* [The historical aspect of the origin of modern models of clothing]. Kirovohrad.

15. *Navchalna prohrama zakladiv zahalnoyi serednoyi osvity «Tekhnolohiyi»10-11 klasy. Riven standartu*. [General secondary education curriculum «Technology» 10-11 classes. The standard level].

16. Popova, T.I. (2018). *Formuvannya kompetentnostey u maybutnikh fakhivtsiv shveynoyi haluzi* [Formation of competencies in future specialists of the garment industry]. Kropyvnytskyi.

17. Prilipko Y.P. (1971). *Ukrayinskyi narodnyi odyah yak dzherelo vyvchennya etnichnoyi istoriyi* [Ukrainian Folk Clothing as a Source for Studying Ethnic History].

18. Sadovyi, M.I. (2014). *Osoblyvosti trudovoho vykhovannya i proforiyentatsiyi v umovakh novoyi paradyhmy osvity*. [Features of labor education and vocational guidance in the new paradigm of education]. Kirovohrad.

19. Sadovyi, M.I. (2015). *Trudove navchannya i vykhovannya uchniv yak osnova proforiyentatsiynoi roboty v umovakh novoho paradyhmy osvity*. [Labor education and upbringing of students as the basis of vocational work in the new paradigm of education]. Kirovohrad.

20. Stelmakh, G.Yu. (1960) *Istoryko-etnografichna monohrafiya*. [Historical and ethnographic monograph]. Kyiv.

21. Tryfonova, O.M., Burlaka, A.I. (2018). *Formuvannya informatsiyno-tsifrovoyi kompetentnosti uchniv na urokakh trudovoho navchannya*. [Formation of information-digital competence of students in the lessons of work training]. Kropyvnytskyi.

22. Fitsula, M.M. (2006) *Pedahohika vyshchoyi shkoly* [Pedagogy of the Higher School]. Kyiv.

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРА

КРАМАРЕНКО Наталія Миколаївна –

пошукувач кафедри теорії та методика технологічної підготовки, охорони праці та безпеки життєдіяльності; студентка II курсу магістратури фізико-математичного факультету Центральноукраїнського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка, спеціальність 014 Середня освіта (Трудове навчання та технології).

Наукові інтереси: професійна підготовка майбутніх вчителів технології.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

KRAMARENKO Natalia Mykolayivna –

finder, Department of Theory and Methodology for Technological Training in Occupational Safety and Health and their student of the 2nd year of the Master's degree in Physics and Mathematics Department Teaching Methods of Volodymyr

УДК 378.147:371.134:53:004.92:004.55
 DOI: 10.36550/2415-7988-2019-1-183-224-228

КУХ Оксана Михайлівна – асистент кафедри інформатики Кам’янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
 ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-9103-1272>
 e-mail: omk15@i.ua

КУХ Аркадій Миколайович – доктор педагогічних наук, професор професор кафедри методики викладання фізики та технологічної освітньої галузі Кам’янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
 ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7865-4704>
 e-mail: kukh@i.ua

ЦИФРОВА МЕТАКОМПЕТЕНТНІСТЬ: ЗАДАЧІ, РІВНІ, РЕЗУЛЬТАТИ

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сьогодення розвитку суспільства вимагає від кожного фахівця володіння цифровою компетентністю. Цифрова компетентність (ЦК) уявляється як впевнене, критичне та відповідальне використання та взаємодія з цифровими технологіями для навчання, роботи та участі у житті суспільстві. За структурою ЦК складається з інформаційної грамотності та грамотності використання даних, комунікації та співпраці, грамотності у створенні цифрового контенту (включаючи програмування), інформаційної безпеки (в тому числі кібербезпеки) та розв’язання проблем.

2013 році. Вона містить навчальні результати у сферах: інформаційна грамотність та дані, включаючи керування контентом; спілкування і співпраця та участь у суспільному житті; створення цифрового контенту, включаючи етичні принципи; безпека; розв’язання проблем [9]. У сфері підготовки професійних педагогічних кадрів ЦК орієнтована на вчителів та викладачів усіх рівнів освіти від дитячого садка до вищої та післядипломної освіти, загальної та професійної, навчання осіб з особливими потребами та у неформальних навчальних контекстах. Ця рамка визначає 22 складники, у яких виражається компетентність вчителя та учня (рис. 1).

Широкого використання набула рамка ЦК у

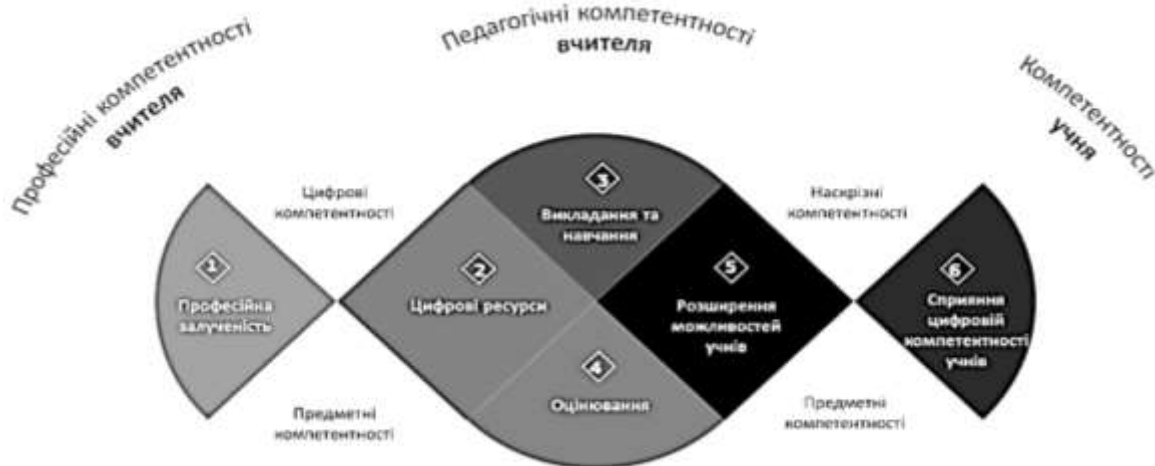

Рис. 1. Зв’язок компетентностей вчителя і учня

Метою статті є опис структури цифрової компетентності як ієрархічної системи метакомпетентції.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основи ЦК виявляються у розумінні суті цифрової технології у підтримці комунікації, творчості та

креативності, усвідомленні їх можливостей, обмежень, наслідків та ризиків, розумінні загальних принципів, механізмів та логіки цифрових технологій, знанні основ функціонування та використання різних пристроїв, програм та мереж. Важлива роль при формуванні ЦК відводиться